

УТРИННА ПРИКАЗКА

Татяна Генкова Атанасова

Детска градина „Дъга“, Пазарджик

THE MORNING FAIRY TALE

Tatyana Genkova Atanasova

Kindergarten „Daga“, Pazardzhik

Abstract: This report revises the adaptational psycho-pedagogical and methodical-practical model of „Morning fairy tale“ which gives an additional possibility for educational process, in which the teachers, the pedagogical specialists and the representatives of the family community work together to create conditions for adaptation of the children, so that they will be able to show their full potential in the preschool institution.

The model gives the representatives of the family community an opportunity to narrate a story to their children in a comprehensive educational manner which is a bridge between the transition of the everyday life and the life complexity.

The reading of tales in this concrete case is revised as an important didactical means for adaptation of the child personality in cognitive and social as well as in emotional aspect.

Keywords: auroral tale, adaptation, innovation

Настоящият доклад разглежда адаптационен психолого-педагогически и методически практико-приложен модел „Утринна приказка“ [1], който представлява допълнителна възможност за образователното развитие, в която учителите, педагогическите специалисти и представителите на семейната общност работят заедно, за да се създадат условия на адаптация на детската личност да разгърне пълния си потенциал в предучилищната институция.

Моделът предлага представителите на семейната общност да разказват приказки на своите деца като достъпна образователна интервенция, опосредстваща прехода от света на всекидневието към сложността на живота. Четенето на приказки в конкретния случай се разглежда като важно дидактическо средство за адаптация на детската личност, както в когнитивен и социален, така и в емоционален аспект. В периода на предучилищната възраст детето обхваща *с възрастните и с връстниците си и така* се поражда емоционални и оценъчни обвързаности. Те са обективното условие за ускорено развитие на уменията за общуване в тази възраст.

Адаптацията на детето в детската градина е важен фактор за преодоляването на тревожността като едно от рисковите състояния при прехода от домашна среда към предучилищната институция. Изисква се на малкото дете да се осигури необходимото време за успешна адаптация. Според определени тези има връзка между появата на тревожност при хора в по-късна възраст и травмата от детството, причинена от постъпването в детска градина. В клиничната психология има допускания, че възрастни лица, които продължително време са били поставени в ситуация на емоционална депривация, рано или късно развиват депресия, паническа атака или генерализирано тревожно разстройство. Обмислянето на една такава теза, провокира много от съвременните психолози и педагози да търсят механизми, чрез които да се преодолеят до максимум негативните преживявания на деца, постъпващи в детска градина.

Трябва да се прояви активност от страна на заинтересованите страни – детската градина и представителите на семейната общност, а не да се остави детето на влиянието на времето като единствен фактор, който може да доведе до редуция и преодоляване на интензитета на негативните преживявания при постъпване в детска градина. Факт е, че всеки индивид, включително и човешкият, когато е поставен в непозната среда, се нуждае от време, но и от обстоятелства, за да се ориентира в мястото и отношенията спрямо новите за него субекти и обекти. Тогава е напълно естествено да се допусне, че преживяването на тревожност от 3-годишното дете е заради липсата на удовлетворяване на една от водещите социални потребности, свързана с новата за него ситуация, а именно – потребността от сигурност¹.

Преди да е успяло да интегрира в новата ситуация (случващото се в занималнята на детската гради-

на), детето има склонност или да се разстройва, като изпитва силни страх и тревога, или да се противопоставя на изискванията на новата среда чрез агресивните си инстинкти. Такъв е неговият емоционално и социално незрял отговор да запази предишното си статукво и да оспори необходимостта от промяна и подчинение на все още непознатата му среда. Новата среда му носи усещане за заплаха, защото е различна и далечна от всичко, към което детето до момента е било привързано.

Изложените тези, свързани с прехода на детската личност в нова среда, показват, че този преход влияе не само на детето, но и на представителите на семейната общност, които имат ангажимента да се грижат за него. Еднакво стресово е както за детето, когато започне да посещава детска градина и при утринния прием да не знае къде, така и за грижещите се за него възрастни, когато те на свой ред не знаят как то се чувства, особено ако е разстроено от раздялата преди това.

От една страна, образователната институция, неподготвена за такива конфликтни моменти, търси оправдание в семейната среда, а от друга – семейната общност обвинява образователната институция в неспособност да реши персонално този проблем. Справянето с този конфликт изисква от учителя, преди първия прием и в процеса на адаптирането на дете към новата среда на детската градина да организира подходяща приемна, подкрепяща, интерактивна, безопасна, мултикултурна среда, която да намали влиянието на стресогенните фактори. Учителят има задачата да помогне на новопостъпващото в детската група дете да се привърже и да създаде устойчив емоционален контакт с човек, различен от майката или отглеждащия го възрастен.

Социалното развитие в периода на предучилищна възраст се основава на използването на приказния епос. Чрез приказките детето учи по достъпен начин за света на всекидневието и сложността на живота. Необходимо е традицията за четене на приказки в семейството да бъде пренесена в съвременната образователна среда на детската градина.

Четенето на приказки в конкретния случай се разглежда като конкретно дидактическо средство за адаптация на детската личност с активното участие на представител от семейната общност. Четенето на приказки превръща ежедневните взаимодействия на децата във възможност да научават и разбират многоплановостта на човешките взаимоотношения, във възможност за преодоляване на първичните страхове и несигурност, като в конкретния случай тя трябва да бъде в рамките на не повече от 5 до 7 минути. Осигуряването на всекидневен досег с приключенията на приказните герои в образователната среда на детската градина стимулира механизмите на психическа себеидентификация на детето, защото приказката ангажира емоционално детето и стимулира неговите когнитивни процеси – мислене и въображение. Така то опознава социалните аспекти на човешката култура в тяхната многоизмерност. От друга страна, педагогическата практика „Утринна приказка“ отразява възможността да бъде подобрена в педагого-методически аспект структурата на педагогическото взаимодействие (ситуацията) и да бъде използвана за по-активно включване на всяко дете [1].

Всичко по-горе описано е заложено в **Адаптационен психолого-педагогически и методически практико-приложен модел за съвместна работа на учители и представители на семейната общност в периода на постъпване на децата в детската градина – „Утринна приказка“ [1]**, с който експерти от РУО, директори и учители от шест общини в страната бяхме запознати на среща, организирана от МОН през месец септември в гр. Варна. След провеждане на срещата започна подготовката и малко по-късно стартира прилагането на този практико-приложен модел, който е и обект на този доклад.

В областта на педагогическата практика има много подходи, които създават възможно най-добрата среда, която от една страна да напомня семейната, а от друга – да е подходящо организирана и контролирана и по този начин преходът на детската личност от семейна към предучилищна /социална среда да е спонтанен, постепенен и незаменим. В методически план преодоляването на тези затруднения предполага да се предприемат конкретни мерки в две основни направления: подобряване на възпитателно-образователното пространство в занималнята и ефективно сътрудничество с представители на семейната общност. В тези две направления особено значима е ролята на учителя.

Първите мерки, които трябваше да се вземат, бяха свързани с подобряване на т. нар. възпитателно-образователно пространство на занималнята с цел изграждане на учеща среда, която трябва да е подкрепяща, приемна, безопасна, мултикултурна, интерактивна. За тази цел по време на първата родителска среща в двете първи групи показахме занималните, в които ще бъдат настанени децата от конкретната група, обяснихме на родителите как заедно ще изградим образователната среда и какви са очакванията на образователната институция за организацията и управлението на тази среда. По-късно заедно с родители разместихме и обособихме кътове за четене, които обогатихме с детски книжки, кукли „Пет-

рушки“, театър на маса и възглавнички за всяко дете. Обособихме и обогатихме кътовете за самостоятелни игри, за да дадем възможност на всяко дете да трансформира и обогатява своя опит във всеки конкретен от педагогическото взаимодействие момент в учене чрез игра, споделяне и реализация.

Чрез организацията и управлението на образователното пространство децата се научиха да проявяват загриженост към самите себе си и към другите, те изградиха свои силни, положителни страни при изживяване на успехи в ежедневието си занимания, което компенсират тежестта на състоянията, свързани със страх и стрес.

На първата родителска среща бяха представени основните моменти от политиката на образователната институция като:

- основната Мисия и Визия, Глобална цел и Ценност, които детската градина ще реализира през следващите години;
- съдържание на програмната система, по която се работи;
- съдържание на образователните направления и възможности за доброволчество от страна на семейната общност;
- определяне периодиката на родителски срещи, както и график за посещения в занималните при провеждане на съвместни дейности, като за това се предложи, обсъди и се подписа *Споразумение за сътрудничество*;
- предлагане на вариант, в който денят да започва и с участието на представител на семейната общност.

Вторите мерки бяха свързани с обособяване на т.нар. „*Стая на семейството*“ в централен корпус и кът за работа с родителите във филиал „Явор“, които ни служат за провеждане на срещи, по време на които се дискутират доколко родителите са подготвени да си сътрудничат с институцията и обратното, какви страхове имат те и техните деца и как заедно с учителите могат да ги преодолеят. В тях те получават насоки за приказките, които ще четат и различните начини на представянето им пред децата. Дали представителите на семейната общност ще се почувстват добре дошли в детската градина или в занималнята зависи от момента и от начина, по който учителят ги посреща, за това взаимното уважение и откритите разговори по различни теми и дейности създават условия за открито включване в тях.

На трето място учителите на двете първи групи изработиха информационни табла, на които бяха поставени: график за всеки месец на приказките и график на родителите, които ще четат в групата.

Подготвени бяха и анкетни карти, които родителите попълваха, след четене на приказката, а резултатите от тях пращаме по електронен път за обработка от проф. Тасевска.

След предварителната подготовка, на 15 октомври стартира практико-приложния модел „Утринна приказка“. Всяка сутрин точно след закуска по един представител от семейната общност четеше кратка детска приказка пред децата, а след нея по свое желание оставаше и се включваше в последващата регламентирана ситуация или дейност.

Когато представителите на семейната общност се включат в определени дейности, в началото на деня те научават повече за своите деца, виждат как те се отнасят към материалите и другите деца. Тази помощ е от голяма полза за педагогическите екипи в занималнята, тъй като им дава възможност да обръщат повече внимание на всяко дете. Важно е да се насърчават представителите на семейната общност да посещават занималнята и да помагат на учителя, защото:

- още един човек в повече е от значение за подпомагане на децата да се занимават с индивидуални дейности. С негова помощ по-лесно се организират различните дейности;
- могат да се включат в разнообразни дейности;
- когато помагат в занималнята, те разбират по-добре целта, която е поставена; начина, по който ще се реализира; в какво ще се изразяват тяхната помощ и принос. Ставайки част от дейностите и наблюдавайки колко независими са децата, те разбират цената на всички усилия, насочени към децата. Много родители изразяват учудване от броя на нещата, които децата им могат да правят сами;
- дейностите, които могат да се продължат и къщи, се научават като се помага на учителите в занималнята.

Родителите, които идваха сутрин за четене на приказка, с удоволствие се включваха в дейността на групата заедно с децата, подпомагаха учителя в извършване на определени дейности, споделяха идеи и даваха предложения на учителките.

Както децата обичат да бъдат оценявани положително, така и възрастните се нуждаят от такова отношение. Те отделят от времето си, за да допринесат за осъществяването на конкретна дейност и заслужа-

ват да им се благодари. За това учителките всеки ден изказваха благодарност на родителя, който е бил те-хен гост, чрез записване на информационното табло – напр.: „Днес, Деси – майката на Ники, прочете при-казката „Под гъбката“, за което сърдечно ѝ благодарим.“

Педагогическата практика „Утринната приказка“ дава възможност за индивидуализация на образо-вателния процес, за съчетаване на познание с практически знания, за постигане на по-голяма активност от децата, за стимулиране на умения за общуване, за формиране на социални умения и компетентности. Педагогическата практика „Утринна приказка“ в занималнята е интерактивна дейност, в която може да вземе участие всеки представител на семейната общност, което от своя страна е предпоставка за актив-но участие на родителите в живота на детската градина и е основата, върху която се изгражда взаимното общуване и доверие и цялостно развитие на детската личност във всички основни области – физическа, емоционална, психическа, социална, когнитивна и езикова.

По време на апробирането на педагогическата практика „Утринна приказка“ се провеждаха перио-дична оценка/самооценка относно ефективността на педагогическата практика с участието на учители и директори от включените в пилотното прилагане на модела предучилищни институции и експерти от РУО. Представители на семейната общност бяха включени в друг вид проучване, което изследваше тях-ната удовлетвореност относно успешната адаптация на постъпващите деца в детската градина и тяхното емоционално, социално и цялостно развитие. Резултатите от тези проучвания бяха отчетени на междин-ната среща на всички участници в педагогическата практика, на която среща бяхме домакини Община Паз-арджик, РУО – Пазарджик и ДГ „Дъга“. Те посочваха много висок процент на удовлетвореност от прило-жимостта на практиката в първа възрастова група от страна на родители, учители, директори на детски градини и експерти от РУО.

References:

1. Buzov, E., Tehnologichen psihologo-pedagogicheski i metodicheski praktiko-prilozhen model za obrazovatelno razvitie, V Sb. Aktualni politiki v obrazovaniето, VTU „Sv. Sv. Kiril i Metodiy“, Pleven, 2019

(Endnotes)

1. Програма „Успяваме заедно“, <https://www.mon.bg/bg/100653>